

Нині окреслена діяльність потребує комплексного дослідження, більш глибокого аналізу теоретичних та практичних питань видачі особи (екстрадиції).

Література

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України»: чинне законодавство з 19 лист. 2012 р.: офіц. текст. – К.: ПАЛИВОДА А. В., 2012. – 382 с.
2. Удалова Л. Д. Прокурорський нагляд за екстрадицією особи: навч. посіб. / Л. Д. Удалова, В. І. Мотиль, О. М. Гумін. – К.: Скіф, 2012. – 144 с.
3. Європейська конвенція про видачу правопорушників від 13 груд. 1957 р. з двома Додатковими протоколами 1975 та 1978 рр. // Збірник міжнародних договорів у кримінальних справах. Багатосторонні договори. – К., 2006. – С. 12-111.
4. Чорноус Ю. М. Видача особи (екстрадиція) у кримінальному провадженні щодо злочинів міжнародного характеру // Вісник кримінального судочинства № 1/2015. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/1_2015_Chornous.pdf.

Анастасія Андріївна Шамо́ня – студентка III курсу Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: Марина Олександрівна Колесник – старший викладач кафедри юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ

ЗАПОБІГАННЯ ВТЯГНЕННЮ НЕПОВНОЛІТНІХ У ЗЛОЧИННУ ДІЯЛЬНІСТЬ

У сучасній Україні втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність вже давно стало однією з глобальних проблем кримінально-правової політики, адже йдеться про злочинну поведінку осіб, які перебувають на стадії формування особистості. Разом з тим несформованість емоційної сфери зумовлює більшу чутливість до заходів протидії злочинності. Злочинність серед неповнолітніх є «резервом» дорослої злочинності, а організація і проведення ефективної політики, спрямованої на протидію злочинності неповнолітніх, забезпечує зниження злочинності дорослих осіб. І щоб не допустити зростання злочинності, слід зосередити увагу на запобіганні їй, передусім, – захисті неповнолітніх осіб від негативних явищ, серед яких украй небезпечним є втягнення дорослими особами неповнолітніх у злочинну діяльність.

Саме на зниження рівня злочинності як серед неповнолітніх, так і серед дорослих, спрямована ст. 304 Кримінального кодексу України,

розташована у Розділі XII Особливої частини «Злочини проти громадського порядку та моральності», яка передбачає відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність, у пияцтво, у заняття жебрацтвом, азартними іграми [1].

Питання кримінально-правового та кримінологічного запобігання втягненню неповнолітніх у злочинну або іншу антигромадську діяльність у своїх працях вивчали такі вчені як Т. С. Барило, Ю. В. Баулін, Г. З. Брускін, Ф. Г. Бурчак, А. Я. Вілкс, В. В. Вітвіцька, Б. М. Головкін, І. М. Даньшин, О. І. Бєлова, В. В. Дзундза, О. М. Джужа. Праці вказаних авторів мають велике наукове та практичне значення, але у зв'язку зі змінами у законодавстві, реформуванням правоохоронної системи, проведенням Операції об'єднаних сил (Антитерористичної операції) та іншими чинниками виникає нагальна потреба у дослідженні сучасних аспектів захисту молоді та запобігання їх втягненню у злочинну діяльність. Раніше сформульовані висновки та пропозиції потребують уточнення й доповнення.

Серед наукових доробок варто виділити дисертаційну роботу Дзундзи В. В., в якій наведено теоретичне узагальнення і нове вирішення наукового завдання щодо кримінальної відповідальності за втягнення неповнолітніх у злочинну або іншу антигромадську діяльність. Так, існуюча у законодавстві сукупність спеціальних норм про кримінальну відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну або іншу антигромадську поведінку, особливо тих, що виступають як кваліфікуючі ознаки деяких складів злочинів, у науковому плані вбачається досить спірною і необґрунтованою, а в практичному – недоцільною. На думку автора, ці спеціальні норми є недосконалими і суперечливими, тому необхідно виключити їх з КК України, а відповідні ознаки сконцентрувати у загальній нормі – ст. 304 КК, що дозволить закону набути точності, логічної завершеності й безпробільності. Також необхідно передбачити єдині для всіх видів втягнення неповнолітніх кваліфікуючі ознаки складу злочину й оптимальні санкції.

Кримінологи, які вивчали детермінанти злочинності неповнолітніх та заходи запобігання, визначили, що 35-40% злочинів, що вчиняються такими особами, – це результат підбурювання з боку дорослих осіб, якщо неповнолітній суб'єкт злочину визнаний співучасником або потерпілим.

Одним із дієвих заходів запобігання втягненню неповнолітніх в злочинну діяльність слід визнати положення КК України, що передбачають кримінальну відповідальність за вчинення даного правопорушення. У 2008 році вказану статтю доповнено частиною 2, якою посилено відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність, вчинене батьком, матір'ю, вітчимою, мачухою, опікуном чи піклувальником, або особою, на яку покладено обов'язки щодо виховання потерпілого чи піклування про нього. Унесення таких змін

було зумовлено складною криміногенною ситуацією в аспекті втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність зазначеною категорією осіб.

Аналіз стану протидії злочинності свідчить про низку негативних тенденцій, зокрема, збільшення кількості тяжких та особливо тяжких злочинів певних категорій при одночасному зниженні рівня їх розкриття. Статистичні дані вказують на зменшення кількості втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність на національному рівні, але в той же час в окремих областях спостерігається їх зростання від 2 до 3,8 рази [2, с. 6]. Згідно з даними слідчої та судової практики щороку дві третини неповнолітніх вчиняють злочини у співучасті з дорослими особами, де останні виступають підбурювачами (ініціаторами) та організаторами вчинення злочинів.

Запобігання злочинним посяганням на неповнолітніх та втягненню їх у злочинну діяльність є складним комплексом заходів з усунення або нейтралізації конкретних криміногенних факторів, що породжують ці злочини; фонових явищ, що є середовищем для виникнення злочинних посягань на дітей; а також виправлення й перевиховання осіб, які вчинили злочин. Ця робота являє собою цілеспрямовану, плановану діяльність, що має правову регламентацію і повинна виконуватися відповідно до норм закону, знань у галузі психології та педагогіки. Профілактичні заходи застосовуються з метою зміни як соціальних умов існування осіб, так і особистісних якостей суб'єкта.

Важливу роль у запобіганні злочинності неповнолітніх та їх захисту відіграють органи прокуратури, Національна поліція України, соціальні служби у справах сім'ї, дітей та молоді. Відділи ювенальної юстиції як структурні підрозділи системи органів прокуратури вживають заходи щодо захисту прав дітей, запобігання та протидії злочинності, – така спеціалізація найбільш повно відповідає європейським принципам ювенальної юстиції.

Категорію потерпілих неповнолітніх, котрі втягнуті у злочинну діяльність, найчастіше становлять діти із неблагополучних або неповних сімей, безпритульні та діти, які проживають в родині з низьким рівнем достатку. При розгляді справ про злочини неповнолітніх, у тому числі вчинені ними спільно з дорослими, необхідно з'ясовувати й обставини, що негативно впливали на виховання підсудних, та наявність дорослих підбурювачів й інших осіб, які втягнули їх у злочинну діяльність.

Підсумовуючи, можна зазначити, що розроблення ефективних заходів запобігання втягненню неповнолітніх у злочинну діяльність має на меті поліпшення соціального захисту дітей, у тому числі дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, розв'язання проблем дитячої бездоглядності і безпритульності, створення належних умов для соціально-психологічної адаптації дітей, реалізації їх права на сімейне виховання та здоровий розвиток, зменшення кількості правопорушень, злочинів.

Література

1. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III [набрав чинності 1 вересня 2001 року]. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
2. Аналітична довідка про стан протидії злочинності, корупції та прокурорсько-слідчу роботу на території України за 2015 рік / Управління організаційного забезпечення Єдиного реєстру досудових розслідувань та інформаційно-аналітичної роботи. – К., 2016.

Владислава Миколаївна Шутько – студентка III курсу Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: **Віктор Миколайович Кисельов** – викладач кафедри юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ

ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ ТА ФОРМИ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ

Практично кожен випадок розслідування кримінальних правопорушень не відбувається без використання спеціальних знань, тобто залучення спеціалістів чи судових експертів. Це пов'язано, перш за все, із тим, що розслідування кримінальних правопорушень професійно здійснюють фахівці у галузі юриспруденції, однак, за межами їх професійних знань та навичок знаходиться багато чого з того потенціалу науки, техніки, ремесел, мистецтва, чим вони належним чином не володіють. Тому у всіх необхідних випадках суб'єкти діяльності з розслідування кримінальних правопорушень вправі й повинні звертатися за допомогою до фахівців при вирішенні питань, які належать до їх компетенції.

Для вирішення питань розслідування кримінальних правопорушень залучаються спеціалісти із числа співробітників судово-експертних установ всіх рівнів та різної відомчої приналежності, компетентних працівників контролюючих органів, представників інших практичних, наукових та педагогічних колективів, які володіють глибокими знаннями у своїх галузях діяльності, а також приватних осіб, що не входять до штату яких-небудь офіційних структур. Такі спеціалісти надають суб'єктам діяльності з розслідування кримінальних правопорушень допомогу у формі консультацій, порад, рекомендацій, передачі довідкової інформації, участі в підготовці та проведенні слідчих (розшукових) дій шляхом проведення лабораторних досліджень, обстеження підприємств, ділянок місцевості та інших об'єктів, збирання та фіксації слідів на місці скоєння злочину й інших заходів.